

STORTINGET

Representantforslag 51 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk, Arne Nævra og Karin Andersen

Dokument 8:51 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk, Arne Nævra og Karin Andersen om å legge til rette for at uføre får de beste muligheter til å ha en tilknytning til arbeidslivet

Til Stortinget

Bakgrunn

Retten til uføretrygd for mennesker som har sterkt nedsatt arbeidsevne eller er for syke til å være i arbeid, er en helt avgjørende del av et rettferdig samfunn. Alle skal være trygge på at hvis sykdom eller uførhet rammer og gjør at det ikke er mulig å arbeide, skal fellesskapet stille opp med ordninger som gjør at ikke sykdom også vil bety fattigdom. På mange måter er en trygg uføretrygd en grunnplanke i velferdsstaten og en avgjørende rettighet hvis en skal kunne kalle et samfunn sivilisert og godt.

Moderne medisin og nye behandlingsmetoder gjør at flere overlever med alvorlige diagnoser og skader. For noen vil tiden gjøre at de kan bli friskere og få økt førlighet, slik at det kanskje er mulig å komme helt eller delvis tilbake i arbeid. Da er det viktig at samfunnet har en forpliktelse til å legge godt til rette for og støtte opp om den enkelte slik at så mange som mulig kan komme tilbake i arbeid.

Utviklingen i antall uføre i befolkningen har vært forholdsvis stabil. Andelen mennesker med funksjonsnedsettelse som er sysselsatt, har stått på stedet hvil i flere år. Forslagsstillerne viser til at den rød-grønne regjeringen gjennomførte viktige tiltak, blant annet en egen jobbstrategi for mennesker med funksjonsnedset-

telser og innføring av en egen studiefinansieringsordning for studenter med funksjonsnedsettelse. Tiltakene er viktige og har bidratt til mer likestilling og sterkere rettigheter, men dette er langt fra nok.

Systemene rundt folk som trenger uføretrygd, må være smidige og gode, og de må fungere i møtet med virkeligheten. I dag er mange av systemene skrudd sammen sånn at de ikke tar skikkelig hensyn til at det er mennesker med forskjellige liv og behov man møter, men alle skal bare gjennom samme kvern. Systemet må være til for menneskene, og da kan man ikke lage systemer som virker mer til for systemets egen skyld.

Friinntekt

De fleste som er uføre, har for nedsatt arbeidsevne til å kunne ha arbeid i det ordinære arbeidsmarkedet. De har gått gjennom en grundig og streng prosess og fått innvilget uføretrygd. I tillegg vil folk som har ustabil helse eller alvorlige funksjonsnedsettelse, møte et vanskelig arbeidsmarked, fordi det å gi jobb til en som for eksempel har veldig ustabil helse, sitter langt inne for mange arbeidsgivere. Det er derfor det er så viktig med en trygg uføretrygd i bunnen.

Friinntekten for uføre ble endret ved innføringen av den nye trygden. Det gode med endringen er mye større fleksibilitet gjennom avkortingsregler i stedet for den harde, gamle grensen på 1 ganger grunnbeløpet før hele uførepensjonen kunne bli revurdert. Nå er det enklere å ha en jobb i gode perioder dersom det finnes et arbeid å gå til.

Likevel har den nye ordningen for avkortning ved annen inntekt vanskeligheter ved seg. Da den nye uføretrygden ble innført, fikk de som var i den gamle ordningen, en overgangsperiode med en mellomløsning mellom ny og gammel ordning. Nå er alle over på den nye

ordningen med et fribeløp på bare 0,4 ganger grunnbeløpet. Avkortingen over dette beløpet er stor, og overgangen mellom fribeløpet og øvrig avkortning gjør at folk sitter igjen med veldig liten gevinst av å være i arbeid. Hvis Stortinget mener alvor med å belønne dem som klarer å jobbe litt, må dette systemet forbedres.

Forslagsstillerne vil derfor foreslå at regjeringen pålegges å legge frem nye løsninger for Stortinget, slik at flere kan kombinere noe jobb med uføretrygd uten at avkortingen gjør det nærmest ulønnsomt å jobbe, eller at fortjenesten blir for liten.

Tilgang til tiltaksapparatet

Det er behov for å gjøre mer for at alle som kan og vil, får mulighet til å komme i arbeid. Særlig er dette viktig for unge mennesker som har fått og trenger uføretrygd, men som allikevel kan ha muligheter til å komme i jobb hvis helsetilstanden endres og bistanden er god og tilgjengelig.

I dag er det over 300 000 mennesker som mottar uføretrygd i Norge. De fleste som får uføretrygd, trenger den først mot slutten av yrkeslivet, helsen holder ikke helt inn til pensjonsalder i tøffe yrker. I tillegg får noen unge også uføretrygd, de fleste med svært alvorlige diagnoser. Likevel kan man ikke utelukke at noen av de unge som blir uføre, kanskje kan komme tilbake i noe arbeid på et senere tidspunkt dersom den riktige hjelpen blir gitt.

Slik det er i dag, har ikke uføre noen rett til å ta del i det tiltaksapparatet Nav forvalter. Det betyr at arbeidsmarkedstiltak som kunne gitt aktivitet og større nærhet til arbeidslivet, ikke er tilgjengelig for uføre.

Den 23. november 2012 tok representanten Karin Andersen fra Sosialistisk Venstreparti opp dette spørsmålet i forbindelse med en interpellasjonsdebatt i Stortinget:

«SV ønsker i neste periode å jobbe for at ungdom og unge på uføretrygd skal ha samme rett til oppfølging fra Nav som dem som går på arbeidsavklaringspenger. Det tror vi kan være et veldig viktig tiltak framover, som kan sikre at de som gjenvinner helse, og som kommer ut av en vanskelig livssituasjon, får den oppfølgingen som gjør at de kan lykkes med å få arbeid.»

I den samme debatten deltok representanter fra de fleste partier. Daværende stortingsrepresentant Torbjørn Røe Isaksen fra Høyre uttrykte støtte til forslaget fra Sosialistisk Venstreparti:

«Jeg har lyst til å gi skryt til representanten Karin Andersen. Hun lufter to problemstillinger, og hun kommer med skisser til løsninger, som jeg også synes er gode. (...) Jeg synes også en slik 'rett til oppfølging' er en god idé. Det er nettopp det vi snakker om, altså noe imellom det å gi folk helt opp, at de aldri har kontakt med Nav igjen – annet enn pengesjekken – og å si at man nærmest skal inn hvert tredje år for å overprøve en medisinsk diagnose.»

Også daværende arbeidsminister Anniken Huitfeldt fra Arbeiderpartiet uttrykte støtte til tanken om sterkere rett til oppfølging for folk som allerede mottar uføretrygd:

«Så synes jeg også Karin Andersen kommer med et interessant forslag, om at vi skal ha mer oppfølging også av dem som er uføre.»

Det har vært bred enighet om at det bør åpnes for en større mulighet for mennesker som har fått innvilget varig uføretrygd, til å få tilgang til arbeidsmarkedstiltak og annen oppfølging fra Nav. Det er forslagsstillerens håp at denne brede enigheten fortsatt står ved lag.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke fribeløpet for uføre i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2020, og i tillegg legge frem en vurdering av hvordan dagens avkortning fungerer, ut fra en målsetting om å gi flere mulighet til å jobbe mer, inkludert en vurdering av hvordan lavere avkortingsgrad kan bidra.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å sikre at ikke uføres barnetillegg rammes for hardt av avkortingsreglene som følge av inntekt, og at tersklene for inntektsgrenser innrettes smidigere enn i dag.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Nav skal måtte følge opp unge med uføretrygd bedre, blant annet gjennom å gi unge uføre rett til arbeidsmarkedstiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.

27. november 2018

Kari Elisabeth Kaski

Arne Nævra

Solfrid Lerbrekk

Karin Andersen